

Vztah mezi předmětem soudního řízení a zapojením dítěte do rozhodovací činnosti soudu

Mgr. Vladimír Polák
Okresní soud v Novém Jičíně

Rodičovské kompetence

Schopnost rodičů realizovat rodičovskou odpovědnost a uspokojovat potřeby dítěte

§ 858 OZ, rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti.

Rodičovské kompetence

- Plně kompetentní a svéprávní rodiče.
- Rodiče, kteří mají narušenou některou z obecných rodičovských kompetencí nebo jim chybí požadovaná specifická rodičovská kompetence.
- Chybějící rodiče nebo rodiče nekompetentní.

Rodinné právo soukromé a veřejné

Rodinné právo soukromé upravuje společenské vztahy spojené s výkonem povinností a práv zcela svéprávných a plně kompetentních rodičů k dítěti.

Rodinné právo veřejné upravuje péči o dítě a jeho ochranu v případě, že rodič není schopen plně realizovat rodičovskou odpovědnost nebo ji zneužívá.

Rodinné právo soukromé

Zúčastněné instituce ve vzájemné spolupráci vedou rodiče k převzetí odpovědnosti za budoucí život a perspektivu dítěte; dohoda rodičů je preferována před autoritativním rozhodnutím.

Rodinné právo veřejné

Zúčastněné instituce ve vzájemné spolupráci zajišťují ochranu dítěte a soud rozhoduje o jeho budoucí péči.

Případy na rozhraní

Zúčastněné instituce ve vzájemné spolupráci zajišťují ochranu dítěte, jsou nápomocni rodičům při obnově narušených kompetencí či nabytí chybějící specifické kompetence a jsou nápomocni rodičům a dítěti při sanaci jejich vztahů.

Čl. 12/1 Úmluvy o právech dítěte, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

Čl. 12/2 Úmluvy o právech dítěte, za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.

Čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, dítě, které má podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci, bude mít v soudním řízení, které se jej týká, zaručena následující práva nebo bude mít možnost se těchto práv domáhat:

- a) dostávat příslušné informace,
- b) být konzultováno a moci vyjádřit svůj názor,
- c) být informováno o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí.

§ 867/1 OZ, před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, poskytne soud dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit.

§ 867/2 OZ, není-li podle zjištění soudu dítě schopno informace náležitě přijmout nebo není-li schopno vytvořit si vlastní názor nebo není-li schopno tento názor sdělit, soud informuje a vyslechně toho, kdo je schopen zájmy dítěte ochránit, s tím, že se musí jednat o osobu, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte; o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Názoru dítěte věnuje soud patřičnou pozornost.

§ 100/3 občanského soudního řádu, v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor; přítomnost důvěrníka dítěte, který není jeho zákonným zástupcem a o jehož účast u výslechu dítě požádá, může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výslechu. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

§ 20/4 zákona o zvláštních řízeních soudních, v řízení, jehož účastníkem je nezletilý, který je schopen pochopit situaci, soud postupuje tak, aby nezletilý dostal potřebné informace o soudním řízení a byl informován o možných důsledcích vyhovění svému názoru i důsledcích soudního rozhodnutí.

Jana (13) a Petr (12)

- Nesezdaní rodiče se dohodnou na péči a výživě po rozchodu.
- Sezdaní rodiče se dohodnou na péči a výživě po rozvodu.
- Rodiče se kvůli intenzivnímu partnerskému konfliktu nedohodnou na péči a výživě po rozvodu.
- Rodiče zemřou při havárii automobilu.

Dohoda kompetentních rodičů o předmětu řízení – participační práva dítěte

? Je nutné/vhodné, aby Jana a Petr byli slyšeni
přímo před soudem?

- manželské x nemanželské děti, rozdílná úprava poměrů dětí pro
dobu po rozvodu/rozchodu rodičů v různých státech

Možnosti zprostředkované participace

- edukace rodičů (§ 875/2 OZ), rodičovský plán

Před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, sdělí rodiče dítěti vše potřebné, aby si mohlo vytvořit vlastní názor o dané záležitosti a rodičům jej sdělit; to neplatí, není-li dítě schopno sdělení náležitě přijmout nebo není schopno vytvořit si vlastní názor nebo není schopno tento názor rodičům sdělit. Názoru dítěte rodiče věnují patřičnou pozornost a berou názor dítěte při rozhodování v úvahu.

Narušené rodičovské kompetence či chybějící specifická kompetence – participační práva dítěte

Interdisciplinární pojetí realizace participačních práv

- Kdo?
- Kdy?
- V jakém rozsahu?

Chybějící rodičovské kompetence – participační práva dítěte

Teze: Čím vyšší míra ingerence státu do
rodinného života, tím větší zapojení dítěte do
rozhodování.

Děkuji za pozornost

V.Polak@osoud.nji.justice.cz